

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง : ทางเลือกใหม่ในการระงับข้อพิพาท

นายปกครอง

“ยุติด้วยดี ถูกกฎหมาย เรียบง่าย ได้ผลเร็ว”

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง” ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ ที่จะช่วยให้ข้อพิพาทยุติได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล อันเกิดขึ้นภายใต้ความสมัครใจของคู่กรณี และไม่ริบรูปแบบวิธีการหรือขั้นตอนที่เคร่งครัด ทั้งยังช่วยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่กรณีอีกด้วย

โดยปัจจุบันพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด คดีละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น และคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง รวมถึงคดีพิพาทอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่อาจมีขึ้นในอนาคตครับ

หากพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า...คดีพิพาทเกี่ยวกับกรณีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยหรือล่าช้าต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ เป็นข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครองเป็นจำนวนมากไม่น้อย โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับเหตุเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งข้อพิพาทประเภทดังกล่าวจำนวนหนึ่งมักจะเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือปัญหาจากบ้านใกล้เรือนเคียงกันเอง โดยผู้ได้รับความเดือดร้อนจะฟ้องหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการระงับเหตุรำคาญที่เกิดขึ้น ซึ่งกรณีเช่นนี้ หากสามารถยุติข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยได้ ย่อมจะเป็นผลดีต่อการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวและทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้รวดเร็วยิ่งขึ้นอีกด้วย

ขอยกตัวอย่างข้อพิพาทที่เกิดจากเหตุเดือดร้อนรำคาญที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลปกครองที่ผ่านมา เช่น

๑) **ปัญหากลิ่นเหม็นของขี้หมูหรือน้ำเสียจากการเลี้ยงหมู** โดยผู้ได้รับความเดือดร้อนได้ร้องเรียนต่อนายกองคการบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบและสั่งการให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว แต่เหตุรำคาญก็ยังคงมีอยู่ ผู้ได้รับความเดือดร้อนจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง โดยศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า แม้จะมีการดำเนินการระงับเหตุแล้วแต่ก็เป็นดำเนินการเพียงบางส่วน กรณีจึงยังถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด พิพากษาให้ดำเนินการระงับเหตุดังกล่าวโดยให้มีการประกอบกิจการอย่างถูกสุขลักษณะ ภายใน ๓๐ วัน (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๖๒๔/๒๕๕๙)

๒) **ปัญหาเสียงดังจากการประกอบกิจการของเพื่อนบ้าน** อันเกิดจากการเคาะและเชื่อมโลหะ โดยผู้ได้รับความเดือดร้อนได้ร้องเรียนต่อนายกเทศมนตรี และต่อมาได้นำคดีมาฟ้องต่อศาล ซึ่งศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนตามที่ผู้ฟ้องคดีได้ร้องเรียนมาโดยตลอดและต่อเนื่อง และแม้ว่าเสียงดังยังคงมีอยู่แต่เมื่อผลการตรวจวัดระดับเสียงของแหล่งกำเนิดที่บ้านของผู้ฟ้องคดี หรือระดับเสียง ณ สถานที่ที่มีการรบกวน มีค่าไม่เกิน ๑๐ เดซิเบลเอ ซึ่งถือว่าไม่เป็นเสียงรบกวนที่มีมลพิษทางเสียงต่อสุขภาพ จึงไม่เป็นเหตุรำคาญตามกฎหมายการสาธารณสุข (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๖๒๗/๒๕๖๑)

คดีพิพาทที่หยิบยกมานั้น เป็นกรณีที่สามารถใช้วิธีระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย เพื่อให้เรื่องยุติได้รวดเร็วขึ้น ทั้งยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย และยังช่วยรักษาความสัมพันธ์ของคู่กรณีด้วย ทั้งนี้ หลักการสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เช่น **หลักความไว้วางใจของคู่กรณี** ซึ่งการจะให้ข้อพิพาทสามารถยุติลงได้ต้องเริ่มจากการที่คู่พิพาท “เปิดใจ” ที่จะแสดงออกถึงความต้องการของตนได้อย่างเต็มที่ รับฟังความต้องการ หรือข้อจำกัดของคู่พิพาทฝ่ายอื่น และยอมรับผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีหลักประกันว่าสิ่งต่าง ๆ ที่คู่กรณีได้เปิดเผยต่อกันในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะไม่ถูกนำไปเปิดเผยในภายหลัง และ **หลักความเป็นกลาง** ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะต้องไม่ใช่องค์คณะที่รับผิดชอบสำนวนคดี

โดยคู่กรณีที่สนใจสามารถริเริ่มให้มีการไกล่เกลี่ยโดยยื่นคำขอต่อศาลปกครองชั้นต้นหรือศาลปกครองสูงสุดได้นับแต่มีการฟ้องคดีจนถึงวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ซึ่งระยะเวลาการดำเนินการไกล่เกลี่ยจะมีความรวดเร็ว นอกจากนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองยังมีรายละเอียดที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้อีกหลายประการ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นหลักการสำคัญที่จะช่วยให้ข้อพิพาทในคดีปกครองยุติได้โดยเร็วและเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสิ้น

ท่านที่สนใจสามารถศึกษารายละเอียดได้จากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ และระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒ แล้วพบกับ “เรื่องน่ารู้วันนี้...กับคดีปกครอง” กันใหม่สัปดาห์หน้า โทรสอบถามข้อมูลเบื้องต้นหรือปรึกษาคดีได้ที่ สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ ครับ
